

M. C.

DE LANDBOUW, FEESTZANG

BIJ GELEGENHEID VAN DE OPENING DER NIEUWE GEBOUWEN
DER RIJKSLANDBOUWSCHOOL

TE WAGENINGEN,

DOOR

C. HONIGH,
LEERAAR AAN DE RIJKSLANDBOUWSCHOOL.

GEHEEL TEN VOORDEELE VAN HET ZIEKENHUIS AFGESTAAN
EN GRATIS GEDRUKT DOOR DE WAGENINGSCH
BOEK- EN MUZIEKDRIJCKERIJ.

ALLE VERDERE RECHTEN VERBLIJVEN DEN SCHRIJVER.

WAGENINGEN,
M. C. BRONSVELD.
1877.

DE LANDBOUW, FEESTZANG

BIJ GELEGENHEID VAN DE OPENING DER NIEUWE GEBOUWEN
DER RIJKSLANDBOUWSCHOOL

TE WAGENINGEN,

DOOR

C. HONIGH,

LEERAAR AAN DE RIJKSLANDBOUWSCHOOL.

GEHEEL TEN VOORDEELE VAN HET ZIEKENHUIS AFGESTAAN
EN GRATIS GEDRUKT DOOR DE WAGENINGSCH
BOEK- EN MUZIEKDrukkerij.

.....
ALLE VERDERE RECHTEN VERBLIJVEN DEN SCHRIJVER.
.....

WAGENINGEN,
M. C. BRONSVELD.
1877.

Bibliotheek
der
Landbouw Hogeschool
WAGENINGEN

De meeste oude Steden in Nederland zijn door het voorgeslacht voorzien van liefdadigheids-instellingen; ook Wageningen (in 1263 begiftigd met Stadsregten) had, toen Slichtenhorst zijne »Geldersse Geschiedenissen" uitgaf (1653) een Gasthuis en een Weeshuis; deze bestaan niet meer; onbekend bleef, wanneer ze zijn opgeheven; ook de fondsen en bezittingen schijnen spoorloos verdwenen. Behoeftte aan verzorging van arme zieken, weezen en ouden van dagen bestaat te Wageningen als overal elders. Eene poging er in te voorzien, ter gelegenheid der Nationale feestviering op 17 November 1863, werd bekroond door het verrijzen eener Stichting naar dien datum genaamd welker doel is in de drie voormelde behoeften behoorlijk te voorzien. Al spoedig kon worden overgegaan tot het bouwen en in gebruikstellen van een Algemeen Ziekenhuis; de verplegingsprijs is zeer gering, in het te kort wordt voorzien door jaarlijksche vrijwillige bijdragen; kapitaal-vorming uit legaten en buitengewone giften wordt benut. Zoolang het Ziekenhuis niet door vaste revenuen kan bestaan, moet bereiking van het overig doel der Stichting wachten. Elke ondersteuning is dus een goed werk. Dit inziende hebben Dichter en Drukker-uitgever van «de Landbouw" geheel belangloos afgezien van eigen gewin en aan het Ziekenhuis een belangrijk voordeel verschaft.

Het Bestuur der Stichting 17 November 1863 te Wageningen zegt hun daarvoor dank.

October, 1877.

Voor het Bestuur voorn.

G. HONDIUS,

Secretaris.

.....

Oorspronkelijk was het plan van den Schrijver de volgende dichtregelen als declamatorium voor te dragen. Daar dit zoo laat bij hem opkwam, dat een onzer eerste toonkunstenaars 't onmogelijk achtte eene begeleiding te componeeren, meende hij zooveel mogelijk van bestaande compositiën partij te moeten trekken. Hij koos daarom Schiller's *Lied von der Glocke* als voorbeeld en volgde zoo getrouw zijn onderwerp toeliet, indeeling, metrum en, waar 't kon, rym van 't meesterwerk des Duitschen dichters. Ook dit plan moest hij later opgeven, daar er voor omwerking der muziek zelfs geen tijd bleek te zijn. De Schrijver vermeldt dit alleen om den vorm van 't gedicht te verklaren. Hij voegt ter verklaring van enkele uitdrukkingen hier nog bij, dat hij 't geheel had willen voordragen ten aanhoore, ook van de bij de feestelijke opening aanwezige autoriteiten uit naam der leeraren.

En hiermede, den lezer heil!

C. H.

DE LANDBOUW.

„Wenn nicht das Volk der Zwerge schafft mit
dem Pflug im Thal,
So darben auf dem Berge die Riesen bei dem
Mahl.”

RÜCKERT.

„Bovenal denkt om de coupons van uw eigen
effect..... uwe kinderen. Belegt ze in de heer-
lijkste Spaarbank des levens..... de School, en
daarna in de Groote Bank..... de Landbouw-
school. God zegene U en Uwe kinderen.”

J. P. HEYK, Zedenspiegel in Spreuken.

Vast gemuurd, op hechte grondvest
Staat de nieuwe Stichting nu.
Heden werd zij ons ontsloten:
Welkom is zij ons als u.
’t Kostte zorg en zweet,
Toch kwam ’t al gereed.
Wel mag ’t werk de stichters loven:
Alles kwamen zij te boven.

Bij ’t feest des vredes, dat wij vieren,
Past wel een vaderlandsche toon,
Vooral waar ’t geldt den nijv’ren landman,
Den steun en ’t sieraad van de kroon.
Laat dus in geestdrift ons gedenken,
Het achtbaar Hoofd van onzen Staat,
En hen, door onzen Vorst verheven,
Om hem te dienen van hun raad.

Dat is 't, wat wij in hen vereeren,
— En daarvan is dees' dag ten tolk, —
Dat zij beramen en volvoeren,
Wat strekt tot heil van land en volk. ¹⁾

Neemt ter hand den vollen beker
En recht hart'lijk zij 't gemeend,
't Woord, waarmede elk Vaderlander
Immer gaarne zich vereent,
't Woord: de Koning leev'
En wie hem omgeev',
Dat hun zegenrijk besturen
Lange jaren nog moog' duren.

Wat in dees stad met blijde vreugde
Ons oog voleindigd nu aanschouwt,
Is niet voorbijgaand in zijn waarde,
't Is ook voor 't nageslacht gebouwd.
Nog duren zal 't in later dagen
En 't nakroost trekke er vruchten van,
Het zal den nijvere verheffen,
't Maak' van den werkman denkend man.
Wat diep den jongen landmanszonen
Aan oordeel sluimert en verstand,
Dat — mag slechts de uitslag 't werk bekronen —
Bestuurt ontwikkeld eens hun hand.

Goede zaden zien we ontkiemen,
Doffe geesten zijn ontwaakt.
Mocht een elk 't besef doordringen:
Wél hem, die naar kennis haakt.
Immer meer verrijk'
Theorie praktijk,

1) Den Minister Heemskerk en den Inspecteur van 't Middelbaar en Landbouw-Onderwijs, prof. dr. M. Salverda komt de eer toe het reeds in 1863 geschreven wets-artikel: „Er is eene „Rijkslandbouwschool” ten uitvoer te hebben gebracht.

Dat van de oudste der bedrijven
Een der eerste 't eêlst mag blijven.

Want in de kindschheid van de volken
Zwerft eenzaam de aardbewoner rond,
Nu her-, dan derwaarts zijn zijn gangen,
De jacht slechts is 't, die hem bekoort.
Geen plek kan hem gebonden houden,
Hij dwaalt door woeste, wilde wouden;
Wat dieren hem ook tegenbrullen,
Niets kan zijn hart met angst vervullen.
't Is, of 't gevaar ten strijdlust spoort.
Hij vliedt, wie 't naast hem staan in 't leven
En zoekt den vijand, maakt hem buit,
Maar wild- noch waterrijke dreven
Kiest hij tot vaste woonplaats uit.

.
Maar de tijden gaan verand'ren,
Maken zelfs de steenrots zacht.
Ruwheid wijkt voor zachter zeden,
Sterkte is dra niet de eerste kracht.

Wél blijft veld en vliet
's Menschen liefst gebied,
Toch komt, wat hij eerst wou dooden,
Nu om schuts tot hem gevloeden.

Want, waar het dierenrijk ontwaarde,
Dat sterkte zich met zachtheid paarde,
Boog 't huisdier voor den mensch ter neer,
Bereid zijn lichaam en zijn leven,
Zijn kracht en macht en zweet te geven
Als schatting aan den Opperheer.
Lieflijk blinken blanke vlokjes
In der vreed'ge lamm'renschaar,
Wijl de klingelende klokjes
Samenstemmen met elkaâr.
Wie regeert die groote schare?

Herder zijn kan zelfs een kind,
Staat hem maar een hond ter zijde,
's Menschen schrand're, trouwe vrind.

Maar hoor, wat gerucht!

De stofwolken jagen,

En de aard slaakt een zucht.

Wat toch moet zij dragen?

In vliegende vaart,

Den vuurgloed in de oogen,

Zich zelven onttoogen,

Door struiken, door stroomen,

Noch heuv'len te toomen,

Zoo rende als gevleugeld,

Het ros ongeteugeld.

Nu volgt het den ruiter gedwee, die het boeide,

Ja, 't schijnt, of zijn last nog zijn geestdrift ontgloeide,

Zoo weerlichtsnel rent het zelfs in tegen 't zwaard.

En dan weer stapt het,

't Gareel om de lenden,

Met rustigen telgang

Als werd bevolen,

Naar marktplaats of molen.

Maar and'ren ook dienen,

Gedwee en gewillig,

Hun vrijheid ontwennend,

Den koning erkennend.

Wie hulde hun gunt,

Geen nutter dan 't rund.

Daar schenkt het de melk ons, zoo lavend en louter,

En trekt door den akker het glimmende kouter.

Hoe willig de ploegos nu zwoegende torscht,

En straks op het oogstveld het koren weer dorscht,

En gloeie de zon aan den hemel en klimme er,

Hij toch rust nimmer.

En de mensch met blijden blik,

Aan de kudden zijn welvaart ontleenend,

Vraagt zich zelve: wat toch doe ik?
En met levensgevaar draagt de herder,
Wie er valt bij den afgrond verder,
Gaaf den kranken genezing bereiden,
Zoekt de heerlijkste waat'ren en weiden,
Waakt bij 't geschoren lam,
Wacht, waar het roofdier kwam,
Want de rechtvaardige mee
Erbarmt zich over 't vee.
Maar, koos hij zich rust'ger leven,
Wei- noch waterrijke dreven
Werden vaste woonplaats hem.

't Wiss'lend jaartij dreef den hoeder,
Tot hij vond, wat hij er zocht,
Frissche weiden, 't vee ten voeder,
Leidden hem bij elken tocht.

Immer trok hij voort,
Steeds van oord tot oord,
Rustloos deed hem 't verder drijven,
Nergens kon voor goed hij blijven.

Weldadig werkte een and're macht,
Die ommekeer in 't leven bracht.
Beschaving, die om meerder vroeg,
Was jacht en veeteelt niet genoeg.
De vrucht, door de aard van zelf verstrekt,
Had meer begeerten opgewekt.
Dra vroeg de smaak, alreeds verëeld,
Naar fijner dan wat zelf zich teelt.
Niet aan 't toeval bleef 't nu over,
Of en waar wat groeide op 't land,
In den toebereiden akker
Zaaide nu des menschen hand.

Uit den akker
Kiemt de zegen,
Licht ons tegen.

Op den akker zien wij 't staan,
't Golvend graan.
Hebt ge ooit zulk een pracht aanschouwd?
Dat is goud!
In den wind
Wieg'len de aren;
Zie bij 't goud, in tint bij tint,
't Groen zich paren.
Ongenoed,
Blauw en rood,
Rijzen midden uit de voren
Roos en bloeme tusschen 't koren,
En hun plekje is niet verloren.
Niet in velden slechts, in hoven
Ziet gij bloeisels ook van boven,
Aan de stammen, aan den stengel,
Onnavolgbaar kleurgemengel.
Bij die kleuren
Wat al geuren!
Alles rijpt er, riekt er heerlijk
En geen reukwerk zoo begeerlijk
Als in Meimaands blijde dagen
Geur van 't dorentje in de hagen,
Wierookoffer aan den Hoogen,
Door het windje voortbewogen.
Nieuwe pracht verrukt onze oogen.
Ziet gij daar die volle zee?
Blank als pasgevallen snee',
Golft de boekweit op de velden,
Waar de geuren d' oogsttijd melden
En de nijvre bijenscharen
Ras zich hebben neergezet.
En wat geur verspreidt dat bed,
Dat de frissche rozenblaren
Zelfs nog tart!
Wit en zwart,
Paarsch gebloemt' gaat zich vertoonen

Bij het bloeien van de boonen,
't Noodig parend aan het schoon.

Leeggebrand
Is nu de aarde,
Bij wat vroeger m' er ontwaarde.
Toen dicht struikgewas en wouden
Wilde loten,
Telkens daaruit opgeschoten,
Als om strijd.

Slechts één blik
Was voldoende:
Wat er groende,
Baarde schroom, of erger — schrik.
Want monsterachtig groot, afzichtlijk
En warrend, weekrend door elkaâr
Was plant aan plant dooreengevlochten,
En wie 't ontworstelden, gedrochten
Ontwikkelden alras zich daar.

Toen op de aarde, wat al plassen!
't Water stroomde, waar het wou.
Uit de poelen en moerassen
Spreidden dampen gift en kou.
Woud bij woud verzonk,
Daar de vloed 't verdronk.
Nu gaat men de stroomen leiden,
Rijzen uit de waatren weiden.

Den donkren schoot der heilige aarde
Vertrouwt de landman 't kostbaar zaad,
Vertrouwt hij zijner zorgen daad,
En hoopt, 't ontkiemt, wat zij bewaarde,
Ten zegen naar des hemels raad.
Maar 't zaad, soms duizendvoud vermeerderd,
Ligt nutloos soms in 's aardrijks schoot,

En ledige aren doen vertwijflen,
Die hunk'ren naar een bete brood.

Uit den toren
— Elk verstomm' —
Doet zich hooren
Klokgebrom.
Ach, het meldt: de woeste golven
Hebben 't land met d' oogst bedolven.

Of, daar is 't een koop'ren hemel,
Die, den grond tot steen verhardend,
Groene halmen doet verschroeien
Onder 't stage zonnegloeien
En de bloesem droogt tot asch,
Eer de vrucht ontwikkeld was.
Slap — blijft lang de hemel doof —
Hangt in bosch en boomgaard 't loof.
Uit de lucht nu, dan uit de aarde
Nadert ander ongeval.
't Dier rooft, wat de hemel spaarde,
Eindloos groeiend in getal.
't Kleinste insect vaak is een roover,
Steeds vraatzuchtig, nooit voldaan.
Zelfs de zeeën steekt hij over,
Dreigt ook over d' oceaan. ¹⁾

Totdat de oogsttijd aan komt breken,
Heeft het zwoegend zorgen uit:
Slechts de hemel heeft te spreken
Over 't groeien van het kruid.
Als het rustuur slaat,
Poost de werkman, laat
Alles rusten tot den morgen,
Maar de landman moet steeds zorgen.

¹⁾ Men denke slechts aan den Colorado-kever.

Moedig, wakker voortgetreden
Wendt in 't woeste woud de wandlaar
Naar zijn dierbaar huis de schreden.
Blatend keeren ook de schapen
En de rundren,
Groot van kop en glad van haren
Komen, loeiend,
Naar hun stallen zich weer spoeiend.
Langzaam keert,
Helt de wagen,
Hoog geladen,
En daar boven
Op de schoven,
Ligt de krans.
En wie jong is onder de oogsters
Snelt ten dans.
't Wordt nu stiller op de velden,
Om 't gezellig licht vereenigd,
Scharen zich de huisbewoners
En de hofpoort wordt gesloten.
Zwarte schaduw
Dekt nu de aarde,
Doch gerust mag 't landvolk wezen
In den nacht,
Die den booze slechts doet vreezen,
Want de trouwe hofhond houdt de wacht.

Gij, o Landbouw, zegenrijke,
Gij, gij waart het, die 't gelijke
Vrij en vroolijk, vlug vereende,
De aarde een nieuwen vorm verleende,
Die uit woestenij den wilde
Roepend, wreedten hartstocht stilde,
Die de menschen aan hun hutten
Hechten deed en ze beschutten,
Liefde, de edelste der banden,
Voor hun woonplaats deed ontbranden.

Duizend vlijt'ge handen reppen,
Roeren zich nu als om strijd,
Scheppen vruchtbaarheid, herscheppen
Woesten grond met zorg en vlijt.
Heer en knecht vereent het pogen,
Dat door vrijheid wordt beschut.
Elk is met zijn lot tevreden,
Op de hofstede, in de hut.
Arbeid is des landmans glorie,
Zegen is zijn arbeidsloon:
't Hoogst gezag vereer' den koning,
Hem schenkt vlijt de burgerkroon.

Zoete vrede,
Zalige eendracht,
Blijv', blijv' vriendlijk
Wonen in ons dierbaar land.
Moge nooit de dag verrijzen,
Dat door woeste krijgershorden
Zweet en zorgen nutloos worden,
Dat de hemel,
Dien de zinkende avondzonne
Kleurt voor 't laatst,
Wilden vuurgloed van de dorpen
En der steden ons weerkaatst.

Landbouw is in onze dagen
De eerste welvaartbron van 't land.
Heil het volk, dat roem mag dragen
Op een nijv'ren landmansstand.
Voedend voedt hij op,
Leidt den tengren knop,
Dwingt Natuur, door nieuwe vonden,
Vruchten af als nooit bestonden.

De mensch voerde uit verwijderde oorden
Van de overzij der woeste zee

De planten, die zijn oog bekoorden,
Verrijkte er hof en boomgaard mee. ¹⁾
Het graan, onmisbaar nu voor 't leven,
Rijpte eens slechts heeter zonnegloed;
Een ander werelddeel moest geven
De vrucht, die half Europa voedt.
En wat al boomen, die hier groeien,
En wat al bloemen, die hier bloeien,
Inheemsch nu, maar eens vreemd dit land:
Ja, wereldburger werd de plant.

Maar door de opvolgende geslachten
Werd de aarde meer en meer bezet,
En met de ontwikkeling aller krachten
Hield landbouw geen gelijken tred.
De bede om hulp werd doodgezwegen,
Of erger nog bespot werd zij.
De nabuur streefde op nieuwe wegen
Ons lang op zijde en zelfs voorbij.

Wie geeft hem antwoord op zijn vragen,
Wanneer de ontroostb're landman schreit:
Hoe toch voorkom ik al die plagen,
Wie is het, die mij licht verspreidt?
Wie wijst hem op de nieuwe wegen,
Ontgonnen door de wetenschap,
En voert, met overdachte schreden,
Den landbouw steeds tot hooger trap?
Hier is een tempel nu verrezen,
Waarin de landbouw wordt vereerd,
Hier wordt den jongen landmanszonen,
Wat hun maar dienstig is, geleerd.

¹⁾ Men denke bijv. aan de moeite- en gevaarvolle overbren-
ging der eerste koffiplanten naar Amerika door Declieux, en, uit
onze dagen, aan den op eene avontuurlijke schaking gelijkenden
roof, waardoor Hasskarl in 1852 kinaplanten uit Peru naar Java
overbracht.

Voor alles wat den landbouw schaden,
Voor al wat hem bevord'ren kan,
Rijst hier een vraagbaak. Laat u raden,
o, Neêrland, trek er vruchten van!

Geluk, geluk,
Gij allen, die de Stichting leidde',
Beraamde, raadde, voorbereidde!
Dat ge arbeidsloon reeds hierin plukk',
Dat, 't geen dees' Stad gij woudt verleenen,
Nu elk in vreugd zich doet vereenen.
En dit zij 't lot van 't geen gij schiept
En waartoe gij 't in 't leven riept:
Het licht der wetenschap bestrale
Van hier den nijvren landmansstand
En de bespiegeling betale
Praktijk haar cijns, tot heil van 't land.

Klinkt nog eens dan met den beker,
Ieder juich' met volle macht.
Heel het land verheugt zich zeker
In wat hier nu is volbracht.
Ieder klinke en zing',
Hoog de juichtoon dring':
Heil, als immer nog te voren,
Heil is onze stad beschoren.

C. HONIGH.

WAGENINGEN,
September, 1877.
